

Петренко Олена Миколаївна,

заступник начальника Головного управління Держпраці у Харківській області

**Виконання розпорядження Кабінету Міністрів України
від 05.09.2018 року № 649-р «Про заходи, спрямовані на детінізацію
відносин у сфері зайнятості населення» як необхідна умова стабільності
соціально-трудових відносин та подальшого розвитку соціального
діалогу в Україні**

Одна із серйозних проблем в країні – рівень тіньової зайнятості. Адже працівники, які працюють без офіційного оформлення трудових відносин з роботодавцем – це сектор, який не охоплений державним наглядом у сфері праці та охорони праці. Це означає, що такі працівники:

- не тільки втрачають соціальні гарантії сьогодні, а й позбавляють себе гідної пенсії в майбутньому;
- не можуть бути захищені системою охорони праці, потерпілі і члени їх сімей (у разі смерті працівника внаслідок травми чи професійного захворювання) не отримають належного відшкодування заподіяної шкоди в результаті зазначених випадків.

Дуже важко визнати нещасний випадок на виробництві або професійне захворювання, яке отримане в результаті небезпечних (шкідливих) умов праці працівника, коли не можливо встановити трудові відносини між працівником та роботодавцем.

Головним управлінням був проведений аналіз стану не задекларованої праці по Харківській області на підставі інформації Головних управлінь: Пенсійного фонду України, Державної фіскальної служби, Головного управління статистики у Харківській області, Харківського обласного центру зайнятості.

Харківська область – це 2 мільйони 685 тисяч населення. Працездатного незайнятого населення – 243,1 тисячі, тобто 10 відсотків загальної чисельності області, які можуть працювати в «тіні».

За результатами проведеного аналізу визначені найбільш ризиковані галузі: будівництво, сфера послуг, оптова і роздрібна торгівля, сільське господарство.

05 вересня поточного року Кабінет Міністрів України ухвалив розпорядження «Про заходи, спрямовані на детінізацію відносин у сфері зайнятості населення». Цим рішенням було передбачено проведення комплексних заходів, спрямованих на детінізацію ринку праці та вдосконалення контролю за оформленням трудових відносин із найманими працівниками. Прем'єр-міністр України Володимир Гройсман під час спеціальної наради за участі керівництва Міністерства соціальної політики, Міністерства фінансів, Державної служби з питань праці, Державної фіскальної служби, зазначив, що приводом для рішення стали непоодинокі випадки як порушення прав працівників, так і неможливості перевірити дотримання законодавства, коли інспекторів просто не допускають на підприємства. Найбільш проблемними галузями виявилися будівництво, торгівля, охоронні послуги та готельно-ресторанний бізнес. Саме там зафіксована найбільша кількість нелегальних і неоформлених належним чином працівників. В регіональному розрізі лідирують Харківська, Київська, Івано-Франківська, Одеська області.

«Маємо великий виклик – питання захисту прав найманих працівників. Якщо це не зробити сьогодні, через певний період часу ці люди отримають мінімальні пенсії. А ще гірше, якщо трапиться травма на виробництві, то людина не отримає компенсації», – сказав Володимир Гройсман.

Управлінням Держпраці протягом всього року проводиться активна роз'яснювальна робота. В першу чергу в підприємницькому середовищі, з безробітними, шукаючими роботи, проводиться робота про важливість

легального працевлаштування, про соціальну захищеність при «офіційному працевлаштуванні».

Головне управління Держпраці у Харківській області приймає участь у засіданнях робочих груп з питань легалізації найманої праці та заробітної плати, співпрацює з усіма зацікавленими сторонами з питань подолання тіньової зайнятості.

На станціях та у вагонах метрополітену м. Харкова розміщені листівки щодо легалізації праці. Також листівки розміщені в міському транспорті, на автостанціях та залізничних вокзалах області та в аеропорту м. Харкова. Регулярно в великих супермаркетах та торгівельних центрах міста спільно з Державною фіскальною службою, Управлінням Пенсійного фонду проводяться флешмоби на тему: «Скажи ні зарплаті в конверті!».

Забезпечено транслявання аудіо ролику щодо офіційного працевлаштування в ефірах радіостанцій Харківської області, на автостанціях та залізничних вокзалах області.

Протягом вересня на виконання Розпорядження Уряду на Харківщині Спільно з органами Державної фіскальної служби, Пенсійного фонду проведені флешмоби на тему: «Детінізація відносин на ринку праці»; круглі столи з роботодавцями, в першу чергу в сферах: будівництво, сфера послуг, оптова і роздрібна торгівля; проведені наради з профспілковим активом області. Ми зосереджували увагу роботодавців в першу чергу на необхідності легального працевлаштування, фінансовій відповідальності і звісно на рівні середньої заробітної плати по Харківській області, яка складає 7389 грн., що нижче показника середньої заробітної плати по Україні – 8725 грн.

Проведені наради з керівниками підприємств області щодо підвищення рівня заробітної плати.

Звісно одним із дієвих інструментів досягнення мети – легалізація трудових відносин також – є не тільки превентивні заходи, а і каральні.

Протягом 2018 року ми продовжуємо активне проведення превентивних заходів. При цьому нами посилено спільну роботу з правоохоронними органами, фіскальною службою щодо виявлення «тіньової» зайнятості.

На сьогодні інспекційні відвідування з питань легалізації робочих місць здійснюються щоденно, в тому числі спільні з фіскальною службою, правоохоронними органами.

Протягом 2018 року станом на 7 листопада (за винятком січня-лютого, коли тривав мораторій на проведення перевірок) на підприємствах Харківщини під час здійснення інспекційних відвідувань виявлено 98 роботодавців, що використовували працю 1704 працівників без належного оформлення трудового договору, з них 935 – взагалі без укладення (оформлення) трудового договору. З них виявлено 17 неповнолітніх, що виконували роботу без належного оформлення трудових відносин.

Відповідно до абз. 2 ст. 265 Кодексу законів про працю України за фактичний допуск працівників до роботи без оформлення трудового договору (контракту), на підприємства накладено штрафів на суму 85,7 мільйони гривень. Легалізовано 21 тисяча робочих місць.

Відповідно до абз. 7 ст. 265 Кодексу законів про працю України за недопуск до інспекційного відвідування щодо незадекларованої праці на 19 підприємств накладено штрафи на 7,0 мільйонів гривень.

Матеріали всіх інспекційних відвідувань з питань неоформлених трудових відносин направлено до правоохоронних органів для прийняття рішень щодо кримінальної відповідальності правопорушників за ознаками злочинів, передбачених ст. 172 Кримінального кодексу України.

Про ефективність спільних заходів свідчить підвищення кількості застрахованих осіб по Харківській області. Так за даними Головного управління Пенсійного фонду України у Харківській області зростання кількості застрахованих осіб в порівнянні з січнем 2018 року склало – 17,5 тис. осіб (з 772,1 тис. осіб до 789,6 тис. осіб).

Сума сплаченого ЄСВ зросла з 873,3 млн. грн. у січні 2018 до 1,1 млрд. грн. у вересні 2018 (зростання склало 253 млн. грн.).

З 05 жовтня поточного року на виконання Розпорядження Кабінету Міністрів України від 05.09.2018 року № 649-р. мобілізовано роботу всіх зацікавлених служб:

08 жовтня 2018 року розпочаті інспекційні відвідування суб'єктів підприємницької діяльності, які орендують торгові місця на території ТЦ «Барабашово».

09 жовтня 2018 року – спільно з фахівцями Державної фіскальної служби продовжені інспекційні відвідування фізичних осіб – підприємців-цеховиків з пошиття одягу та взуття.

10 жовтня 2018 року – в торгово-розважальних центрах: роздрібна торгівля та громадське харчування. До заходу був залучений місцевий телеканал «Р1».

11 жовтня поточного року на будівельних майданчиках м. Харкова.

І цей перелік заходів можна продовжувати. При цьому ми не тільки проводимо інспекційні заходи, направлені на детінізацію ринку зайнятості. Наше завдання, надати цим заходам такий резонанс, щоб кожний роботодавець зрозумів, що є політична воля Уряду, керівництва області на виконання законодавчих норм. Це не тільки захист працівника, а й наповнення бюджетів різних рівнів та Пенсійного фонду.

Ми максимально висвітлюємо такі заходи в засобах масової інформації (телебачення, веб-сайт) ми доводимо до роботодавців, що своїх працівників треба поважати і не тільки виплачувати їм зарплати, а й оформлювати належним чином.

Вже за 16 днів жовтня 2018 року ми мали за оперативними даними державної фіскальної служби 41 тисячу повідомлень про прийняття працівників на роботу при середньому показнику по області 23 тис за місяць, тобто за 10 днів зростання кількості застрахованих осіб втричі більше ніж середній показник по області.

До проведення заходів інспекційного відвідування планується підключити органи місцевого самоврядування. Станом на 10 жовтня 2018 року вже 32 працівника органів місцевого самоврядування отримали посвідчення інспекторів праці.

Зараз саме той час, коли на виконання Розпорядження Уряду необхідно мобілізуватися, об'єднати зусилля Держпраці, органів Державної фіскальної служби, Пенсійного фонду та органів місцевого самоврядування в подоланні такого ганебного явища, як «тіньова зайнятість».

Наша діяльність спрямована на те, щоб працівники регіону були впевнені в законності та безпечності праці.